

Den inbrytning staten gör i näringslivet genom att starta en industri för tillverkning av verktygsmaskiner och verktyg förändrar inte nämnvärt den struktur näringslivet har. Fortfarande dominerar de privata på ett förkrossande sätt näringslivet. Det som nu gjorts kan endast tas som ett första steg i en utveckling.

Statligt storföretag

Ett nytt statligt storföretag skall starta för tillverkning av verktygsmaskiner. Den smält sensationella nyheten kommer snabbt efter det att valrörelsen stöks undan, en valrörelse där näringslivet och arbetsmarknadsfrågorna sattes i centrum på ett sätt som aldrig förr.

Det här nya statliga industri-företaget knytts till Försvarets fabriksverk, som alltmot fått rollen av ett samlande, expansivt och aktivt ämbetsverk med inriktning långt utanför försvaret.

DET NYA företaget skapas genom att staten köper tre företag och sammanför dem till en enhet med Västerås som huvudort. Orsaken till att Västerås valts är, att där avvecklas staten sin flygverkstad, som sysselsätter 750 man. Det är Centrala flygverkstadsens lokaler, som skall utnyttjas av det nya företaget.

Huvudparten av de 750 man, som berörs av flygverkstadsens

nedläggning, beräknas kunna få anställning i det nya företaget. En del av den personalen väntas följa med flytningen av verksamheten till Malmö eller Arboga, dit den tillverkningen flyttas.

DE TRE FÖRETAG, som ingår i det nya statliga företaget, är maskintillverkningen vid Köpings mekaniska verkstad, Aldellverken i Karlskoga och Thörns mekaniska verkstad i Stockholm. Köpings mekaniska verkstad är ett Volvo-företag och fortsätter med sin övriga verksamhet i Köping. Det är enbart maskintillverkningen, som överläts på det statliga företaget. De 550 personer som berörs förutses till övervägande delen få fortsatt anställning av Volvo, som behöver både folk och lokaler för sin expansion.

Aldellverken beräknas fortsätta som hittills i Karlskoga under överskådlig tid. Här sysselsätts

65 man. Thörns mekaniska verkstad, 80 anställda, väntas fortsätta med sin specialitet pressverktyg som hittills, medan maskintillverkningen överförs till Västerås. På sikt är en total överflyttning trolig.

AV DE TRE enheterna skapas det helägda statliga företaget Swedish Machine Tool Company, SMTC. Det blir start för det nya företaget före årsskiftet med ett aktiekapital på 7 miljoner och med en produktion i storleksklassen en tredjedel av alla verktygsmaskiner och verktyg här i landet. Företaget siktar på export och skall få egen försäljningsorganisation både i USA och England.

Det här är självfallet inget slumpmässigt och tillfälligt inbrott av staten. Det kan förutsättas, att förberedelser för det här företaget pågår under lång tid och att företrädare för Volvo och Waldenbergruppen kanske just under den hårda valrörelsen satt i överläggningar med statliga företrädare för att ordna upp den här affären.

TROTS ATT DET blir ett relativt stort företag — arbetsstyrkan beräknas till 650 man — och trots att omsättningen kan väntas bli ganska hög med tanke på, att det är fråga om högt förädlade och vidareutvecklade produkter, är det fråga om en mycket liten inbrytning från staten. Fortfarande dominerar vårt näringsliv stort av privata intressen. 94-95 procent är privatägt, resten statligt eller kooperativt. Den inbrytning som nu görs förändrar inte de här relationerna nämnvärt. Men det är ett steg i riktning mot en förändring och som sådant är det glädjande.

Samtidigt introduceras en timmes "sambandsundervisning" av samma slag i grundskolorna. De ändrade studieplanerna är bara ett av många tecken på hur Polen berörs återvända till Stalinens ortodoxa kommunism. Universitetet har förlorat många lärare under det senaste årets utrensningar, vissa kurser har stoppats, skådespel förbjöds och böcker tas i beslag.

De polska ledarna försöker sopa igen spår efter Tjeckoslovakien-övergreppet och samtidigt hindra att några frihetsidéer slår rot i deras eget land.

Blir först arbetslös

En undersökning av arbetslösheten bland byggnadsarbetare visar, att det är de som saknar utbildning och de äldre, som drabbas hårdast vid arbetslöshet. Det är dessa som först blir arbetslösa och det är de som går arbetslösa längst.

Uppgiften är inte uppseendeväckande på något sätt. För arbetslöshetskassan inom Byggnadsarbetarförbundet är utredningens resultat enbart ett bekräftande av vad man tidigare kände till.

Utredningens resultat följer för övrigt den norm, som utbildad sig vid arbetslöshet på andra områden: de äldre, de minst utbildade, kvinnor och handikappade får det svårast.

Från Byggnadsarbetarförbundets sida har försök gjorts att begränsa nyrekryteringen av äldre icke yrkeskunnig arbetskraft till branschens. Det är just med vetskap om hur hårt denna grupp drabbas när det blir arbetslöshet, som förbundet driver en sådan linje. På arbetsgivarhåll är dock inte denna linje accepterad. Det förekommer ännu, trots den goda balans som råder i bättre lottade regioner och trots brist på sysselsättning i mindre lyckligt lottade regioner, en nyrekrytering av icke utbildad arbetskraft till byggbranschen.

Schismen

Schismen mellan Dagens Nyheter och två chefredaktörer är bilagd. Efter en veckolång uppståndelse i press, radio och TV kom upplösningen som en västgötaklimax: de båda chefredaktörerna stannar kvar och allt återgår till ordningen. Eller rättare sagt: ordningen blir sådan som den sedan länge framstått för Dagens Nyheter läsare — även om den inte varit det formellt — att ledarsidan är starkt, i valrörelserna rabiat, folktoppartistisk och kultursidorna vänsterbetonade. Det verkligt nya är, att kulturredaktören Olof Lagercrantz skall ges möjlighet att medarbeta på ledaravdelningen med artiklar under sitt namn; den politiske redaktören Sven-Erik Larsson har uppenbarligen inte funnit någon liknande överenskommelse för ett medarbetskap på kulturavdelningen nödvändig eller önskvärd.

Offentligheten blev alltså intensivt engagerad i en schism, som visade sig möjlig att lösa lekande lätt. Så lätt att man kan drabbas av misstanken, att den kunnat lösas även utan stähejet. Men, det är klart, då hade vi gått miste om dessa inblickar i det märkliga och dunkla maktspel, som försigår i den privatägda svenska pressens toppar.

HARRY OLT

Psst! Kompositionselever pysslar med marxism, talar om behovet av revolutionär musik och har upptäckt omgivningen. Man vill helt enkelt kräva sig

UT UR MALPÅSEN

Nordiska musikdagarna under sista veckan i september har ackompanjerats av ganska märkliga ageranden. Tidskriften Nutida musik nr 1 har ägnat åtskilliga sidor åt ämnet "jansättaren och samhället". På nordiskt kulturcentrum, dvs Håselby slott, har man dragit i gång samtal om konsertsituationernas repertoar och om behovet av revolutionär musik. Tonsättarföreningens ordförande har i anslutning till detta publicerat ett uttåg — i Svenska Dagbladet (av alla tidningar!). I densamma upplyser jazztrumpeteraren och tonsättaren Bengt Emnyrd om att Musikhögskolans kompositionselever ägnat sig åt post-seminarier kring marxism.

Vad vill man då? Kort och gott — ut ur malpåsen. Äntligen har man försökt sig på frågor och formuleringar som tyder på att eleverna vid Musikhögskolan har upptäckt omgivningen. Vad man ser beror på hur man ser, är en gammal sanning. I inledningen till tonsättarenkäten konstaterar Bengt Emnyrd (redaktör för Nutida musik) att mycket pekar på att tiden nu också är mogen för tonsättarna att ge sig i kast med problematiken kring konklusionen. Konsten är inte formell-estetiska lindansarkonster utan förbindelse med övriga samhällsförhållanden, konstaterar han. Tydligen hade man föreställt sig motsatsen: tonsättare som övermanniskor, musikinstitutioner som deras PR-apparater, en bred allmänhet i väntan på musikens lyckorus.

Tyvärr påminner det mesta i tonsättarsnacket om lilla Julia. Inga klara gränsdragningar presenteras. Samhället är som en låda. Allt kan picakas ur den, allt kan läggas in den. Sambandet mellan språkbe-

handling i artiklarna och verkligheten som den skall beskriva är om inte obehjligt så åtminstone obegripligt utan närmare kännetecken om personerna bakom artiklarna. Det enda positiva som strömmar mot läsaren är en personlig "weltschmerz" och därmed sammanhängande aversioner. Gunnar Valkare gör t ex en allvarlig sammanblandning av ett sociologiskt klassämne och tonkonstens olika klängebilder. Skulle det finnas ett samband mellan avantgardistiska tonspråkets förändringar genom årtionden och "de olika klasserna som drömmer om sin musik"? Och hur kräver de exploaterade miljonerna sin del i kakan? Det är förvånande att någon i dag kan tro att "den lilla musikstuden" överhuvudtaget har någon central betydelse i u-länderna (för det är väl dessa som "miljarder" man syftar på). Kakan som den tredje världen är intresserad av utgörs ju av ökad egen produktion och industrialism.

Skall då konstruerna uttrycka någon tidsmedvetenhet, så måste hans roll få en placering inom de olika sociologiska skikten. Hans uppgifter är definitivt annorlunda beroende på om han vänder sig till pop-publiken eller kulturren, eller varför inte: studerande vid någon av KF-skolorna i u-länderna. Inte finns det någon "värld total kulturbyråvärdemagnat" i Knut Wiggen har blivit något av

en specialist i vårt land, när det gäller att virka ihop ordtrådar. Vad vill han egentligen? Så har många frågat under snart ett decennium. När nu Sveriges Radio har byggt färdigt elektronstudion, borde han väl kunna manifesteras de konstnärliga resultat som likt de vises sten har spökat i hans resonemang såsom varande kammarmusikföreningens Fylikens ordförande. På tio sidor i Nutida musik utbreder sig en kakofoni av påståenden och virulent kritik. Enligt honom skall man kunna avgöra vilka informationer om musikskapande som är felaktiga. Staten borde sälla här Departementet för rätta åsikter bör också stödja strävanden som vill manifesteras vår egen tids livsskådning i det musikaliska materialet. Enligt Wiggen finns det också speciellt seriösa musikaliska manifestationer. Och så givetvis har Arnold Schönberg lagt grunden för den totala tekniken.

Allt detta kan ju vara intressant som personalia om tonsättaren Knut Wiggen — i likhet med alla andra tonsättares uttalanden. Men bevara oss för hans dröm om kulturpolitiker, som behandlar samhället som det vore en låda. Bara stoppa i det som är "rätt". Eller männe är vännen Knut ute efter extra anslag till elektronstudion på Kungsgatan? Timpenningen är där nämligen så dyr att tonsättarna inte har råd med arbete i detta förtärliga ljudlaboratorium.

Till slut måste påpekas att musikhögskolans unga tonsättargeneration borde beredas tillfälle att få ta del av sociologins och semantikens forskningsresultat. En ljuspunkt i Nutida musik utgörs av danske tonsättaren Bengt Lorentzen citat av H A Maslows "Motivation and Personality", 1954. Där-

till kan gott fogas "Psychology of Being". Finns det ingen korrespondens mellan musikkonskarna i Uppsala och kompositionsklassen i Stockholm? Professor Ingmar Bengtssons utomordentligt moderna oratorion vid universitetet har ju väckt internationell uppmärksamhet. Man har visserligen i samtal låtit förstå att ungdomarnas post-seminarier betraktas som en "säkerhetsventil" på ansvarigt håll, men borde man ändå klart kunna säga ifrån att s k festspelsmusik lever på grund av sin kvalitet. Och att kvalitetsens två aspekter återfinns dels hos konstverket som sådant, dels hos upplevelsekvället hos de olika publikgrupperna. Läs gärna Konserbyråutredningens sociologiska del, vars material bearbetas vidare av Göran Nylof.

I samma nummer av tidskriften Nutida musik finns också två intressanta redogörelser för musikkonstnärernas aktuella läge. Jan Ling i Göteborg har på kort tid dragit igång mängder av undersökningar av orsakssambanden i det göteborgska musiklivet. Professor Georg Knepler vid Humboldtuniversitetet i Berlin skriver om de principiella omläggningarna av de högre estetiska och konstvetenskapliga studierna.

FÖRHÄXAD AV TANUM

Av Hans Norling

Nils Bringfelt — Sjöloppsträtt

Hyggliga snuspengar även för en person, som är van vid betydligt kortare och än mer inbringande affärer.

Det är en annan Johansson, en taxeringsintendent, som har Johanssons skatteaffärer som hobby, som har kommit på den här lilla saken.

Den senare Johansson är som bekant numera schweizare, men det gamla hemlandets arm kan ändå nå honom för en utebliven realisationsvinstskatt på fattiga 30.000 kronor.

Om han nu alls bryr sig om att betala sakinerna.

Det är intressant med hr Johansson på det sättet, att han anser ensamma damer på krog var en hemsk styggelse, medan totaljobberi och underlåtenhet att betala skatt är prima grejer.

En god fortsättning på denna höga moral blir då naturligtvis, att han — som han säger — skiter i vad folk anser om honom.

För att ha det bekvämt också på landet byggde vi en toalet med rinnande vatten. Här huserade vi vilt och ohämnat ända tills sommaren var slut.

Ur skoluppteats
— Det enda som möjligen kunde få en flicka nu för tiden att rodnas skulle väl vara att hon rodnar.
Salon Gahlin

För att vi skall vara lyckliga måste det alltid fattas något i vår lycka.
Helvétius

Sina Aronsons
märkliga roman "Hitom himlen", som utkom 1946 och innebar ett stort genombrott för författarinnan, har nyttigivits som Pan-bok, Nordstedts. Pris 12:50 plus oms.

Kendo
är den japanska fäktningen, samurajernas traditionella stridskonst. En liten skrift med detta namn har författats av Robert Sander och utgivits i Forums handbokserie Veta mera. I samma serie har Bengt Wallin givit ut skriften "Basketboll". Pris per volym 8:—.

Se böcker
Blåddra böcker
Köpa böcker
ENVALLS
BOKHANDEL
Gustav Adolfs torg 51, Malmö
Telefon 040/11 66 98, 11 69 98
(Vid bussarna)

Kostymen berättar om Er

Kvalitet ger välkläddhet. Den modeaktuella svenska kostymen avslöjar hög kvalitet både i tyg och modelldetaljer. Den gör Er säker på välkläddheten. Malmströms föredrar att sälja svenskt kostymmode — som passar svensk livstil och som har högsta anseende världen runt.

Masterhands höstnya tvåradiga "4½-knapps"-modell. Skotsk Twist i ny typ — fylig, mustig, maskulin. Färger: Scandinavian Blue och Cypress med brunton. Dämpade effektränder... exklusiva stickningar!

395:—

Från Tiger finns samma modell i lätt, smidigt engelskt kamgarn — brunt och blått med dämpade effektränder. Elegant stads- och finkostym.

425:—

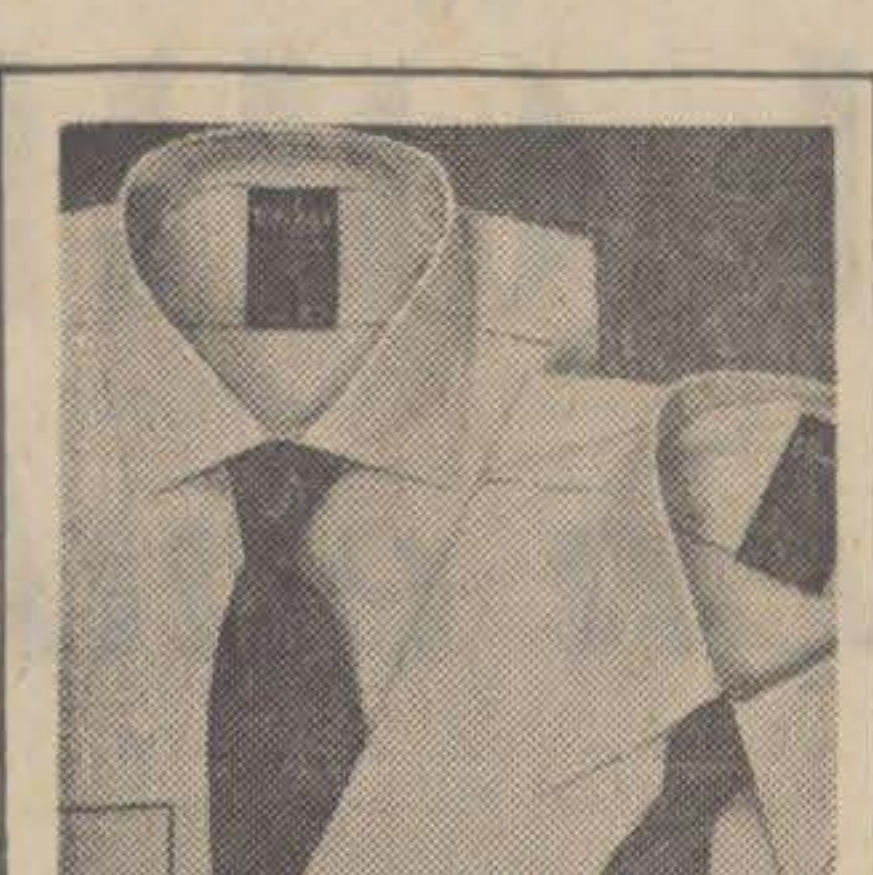
Modell "Robban" är en Tiger-variant — tvåradig med påsydda fickor och effekstickningar. Slank byxa! City-grey och Scandinavian Blue.

425:—

Priserna inklusive oms. Köpkort gäller. Fredag öppet till kl 19, lördag till kl 14. (Gäller Malmö-afjärer).

Prova nu Er nya hatt — från Failsworth 48:—, Stetson 58:—, Christy 65:—, Panizza 65:—... Malmströms har aktuella hattmodeller från 29:—.

Ny Melka M 70 — populär permanent-press-bomull. Intressanta kragmodeller, "Bold Look" och "Svalvinge". Vitt, blått och beige. 39:75.

Nya given från Master. Denna exklusiva brogue i brunt med lädersula — har bekväm "bullig" tåform. 114:—, Malmströms visar Master från 89:75.

Malmö: S Förstadsg 26 Ö Förstadsg 55. Linhamm: Järnvägsg 44. Trelleborg: Skurup. Hålsingborg: Stortorget 15. Halmstad: Brog 12. Göteborg: Kungsg 13.

Malmström & co

Nils Bringfelt — Kärlek i Tanum